Hovedforhandlingen i byretten - set fra dommersiden

Mette Fuglsang Mortensen,
dommer og retspræsident ved Retten i Hjørring

Den 29. oktober 2026

Indledningsvist …

2

DEN DANSKE DOMMERFORENING

Vejledning om behandling af civile sager ved byretterne

(opdateret august 2025)

Lidt lovstof…

Retsplejelovens § 365:
Stk. 1. Hovedforhandlingen indledes med, at **(1)**parterne nedlægger deres påstande. Retten kan bestemme, at påstandene skal være skriftligt affattet, medmindre de fremgår af tidligere afgivne processkrifter.
Stk. 2. *Medmindre retten bestemmer andet*, giver sagsøgeren herefter en **(2)**kort fremstilling af sagen, hvorefter **(3)**bevisførelsen finder sted. Oplæsning af de af parterne påberåbte dokumenter finder kun sted, i det omfang der er anledning dertil. **(4)**Derefter gør sagsøgeren og sagsøgte rede for deres opfattelse af hele sagen, og sluttelig gives parterne lejlighed til **(5)**replik og **(6)**duplik.

- - O - -

Min påstande: Der gives sjældent (aldrig?) en kort fremstilling af sagen

Oplæsning af dokumenter finder sted i stor stil

Forberedelse af hovedforhandlingen

Sæt jer i dommerens sted.

Jeg vil tro, at de fleste dommere forbereder sig ud fra påstandsdokument, ekstrakt og materialesamling samt tidsplanen.

Brug det til at gøre det så nemt for dommeren som muligt at forstå sagens problemstilling(er).

Hvis I kun kan huske to ting fra dette oplæg, skal det være:

GØR DET KORT!

HOLD FOKUS PÅ OVERBLIKKET!

Påstandsdokumentet – rammen for hovedforhandlingen

Efter angivelse af påstanden kunne en god start være:

> ”Denne sag handler om #. Parterne er uenige om #. Sagsøgeren gør overordnet gældende, at #, og sagsøgte overordnet gør gældende, at #…#

Og så kommer anbringenderne.

Afsluttende processkrift – GO eller NO GO? Oftest NO GO. Sagerne skal have en vis kompleksitet, eller der skal være tvist om sagens faktiske omstændigheder. I så fald redegøres for partens standpunkt med henvisning til de dokumenter og forklaringer, som påberåbes til støtte herfor.

Tidsplanen

En bøn:

Angiv hvem der har indkaldt vidnet

Angiv relationen til parterne (nabo, ansat ingeniør, søster mv.)

Angiv en kort beskrivelse af afhøringstemaet

Vi holder altid 15 minutters formiddagspause og 1 times frokost.

Ekstrakten

Der skal kun de bilag med, som skal anvendes under hovedforhandlingen.

Hvis der ikke er truffet afgørelse om ekstrakt, er det kun en bilagssamling, I skal sende ind.

Har indstregninger nogen betydning? JA!

Indholdsfortegnelse er godt – bogmærker endnu bedre ☺

Forsiden skal altid være side 1.

Materialesamlingen

Kommer ofte for sent.

Benyt jer nu af at kunne pege dommerens forberedelse i den retning, I ønsker!

Rejser sagen flere adskilte juridiske spørgsmål, bør materialesamlingen systematiseres, så det fremgår, hvilke domme og hvilken litteratur der påberåbes i relation til det enkelte spørgsmål.

En materialesamling uden indstregninger… 😵

Den gode forelæggelse

Indledning af forelæggelsen

HUSK FORMÅLET:
At give retten et overblik over sagens faktum og retlige problemer.

Start med at give et KORT overblik over sagens faktum og retlige problemer (og eventuelt sagens parter, hvis de faktiske omstændigheder giver anledning til det).

Derefter præsenteres bevisførelsen i sagen – hvad ser vi i ekstrakten, og hvad skal vi høre vidner om.

Hvis en påstand består af sammenlagte beløb skal forelæggelsen indeholde en redegørelse herfor. Støttebilag kan ofte være af stor værdi (evt. også tidslinjer).

”Høje Ret, sagen handler om opgørelse af parternes mellemværende efter… Parterne er uenige om… Sagsøgeren gør overordnet gældende, at… mens sagsøgte overordnet gør gældende at… Det er dét, retten skal tage stilling til i sagen her”.

Den gode forelæggelse

Man dokumenterer ikke (!).

Dokumentbeviserne i ekstrakten skal derimod præsenteres FLYDENDE, og oplæsning af sagens dokumenter skal almindeligvis begrænses til centrale passager.

Husk at henvise til de relevante sidetal i ekstrakten/den samlede fil.

Ved forelæggelse i sager, hvor der ikke er udarbejdet ekstrakt, vil retten ikke på forhånd kunne vide, hvilke passager parterne tillægger særlig betydning. Forelæggelsen vil derfor fortsat tage sigte på at oplyse retten om de beviser, som parten anser for at være af betydning for sagen.

Det er vigtigt, at det altid fremgår af sammenhængen, hvilken betydning en faktisk oplysning har for parternes anbringender.

Vidner ctr. dokumentbevis

HVAD SKAL DU BRUGE VIDNET TIL?

Hvis der f.eks. er et dokumentbevis med et mødereferat, skal vidnet, der var med til mødet, kun indkaldes til at afgive forklaring, hvis han skal fortælle om noget, der ikke stod i referatet…

Kontakt altid alle vidner inden hovedforhandlingen!

Jeg siger ikke, at det er ansvarspådragende ikke at gøre det, men jeg stiller spørgsmål ved, om det er grundigt advokatarbejde ikke at gøre det.

Den gode afhøring

Afhøringer af parter og vidner skal være koncentrerede - det er sjældent relevant for retten at vide, hvor gammelt vidnet er, og hvad vedkommende arbejder med.

Præsenter kort hvert vidne og temaet for afhøringen for retten. Hvis et vidne har afgivet en erklæring til sagen, eksempelvis en skønserklæring, præsenteres denne også.

Ingen ledende spørgsmål.

HUSK ALTID at adressere **vidnegodtgørelse**.

Det påhviler i almindelighed parterne at indkalde **tolk**.

I visse situationer kan parterne og retten overveje muligheden for **telefon- eller videoafhøring**.

Afhøring af erklæringsgiver:
Hvis vidnet har afgivet en erklæring, tager afhøringen udgangspunkt i erklæringen.

Afhjemling af skønsmanden…

Tænk jer nu om…det er dyrt…

…og I kunne vel stille de supplerende spørgsmål, mens I venter på hovedforhandlingen?

Den gode procedure

Advokaters procedure bør såvel i relation til faktum som til sagens juridiske problemstillinger være koncentreret om det, der er omtvistet og tvivlsomt. **Et godt påstandsdokument giver grund til en kort procedure**

Skal I indlede med en kortfattet disposition for proceduren? I større sager kan det være hensigtsmæssigt, at hver part inden sit indlæg indleverer en disposition, der i overskriftsform angiver indlæggets opbygning.

Ved gennemgang af retspraksis og litteratur er det ikke nødvendigt at dokumentere velkendte retsprincipper eller retsregler. En summarisk gennemgang af et større antal domme har sjældent betydning for sagens udfald. Gør jer umage, når I gennemgår retspraksis!

Hvis der er noget særligt at bemærke vedrørende sagsomkostninger, bør I afslutte proceduren med bemærkninger herom.

Replicer og duplicer kun, hvis nødvendigt. Undlad at gentage det allerede sagte.

Sagsomkostninger - udgangspunkter

ENHVER OMKOSTNINGSAFGØRELSE TRÆFFES PÅ BAGGRUND AF EN FLEKSIBEL OG NUANCERET VURDERING AF SAGEN OG SAGENS RESULTAT

§ 312, stk. 1 og stk. 6 – den tabende part skal erstatte modparten udgifter, retssagen har påført modparten.

Vejledende udgangspunkter om proceduresalær fra landsretspræsidenterne

HVEM SKAL BETALE?
HVOR MEGET SKAL DER BETALES?

HVEM SKAL BETALE?

§ 312 – den tabende part skal erstatte modparten udgifter, retssagen har påført modparten,

Undtagelser:	Parterne har aftalt andet, jf. § 312, stk. 1, sidste led. Særlige grunde taler for det, jf. § 312, stk. 3. Den tabende part har tilbudt modparten, hvad der tilkommer denne, jf. § 312, stk. 4.

U2023.2002H: SAGENS FORLØB kan være en særlig grund, jf. stk. 3 (min fortolkning).
U2021.4701V: Sen fremlæggelse af bevis ikke tillagt betydning efter stk. 3 (se også U2025.2096).
U2020.768H: en frifundet adciteret havde i særlig grad givet anledning til sagen.

For at kunne tillægges betydning efter stk. 4, skal forliget omfatte sagsomkostninger, jf. U2011.1639H og FM2022.107V.

DELVIST MEDHOLD

§ 313 – Når hver af parterne for en del taber og for en del vinder sagen, pålægger retten en af parterne at betale delvis omkostninger til modparten eller bestemmer, at ingen af parterne skal betale sagsomkostninger til modparten

Mine tommelfingerregler:
Hvis man har vundet **mere end halvdelen** → modparten skal betale fulde omkostninger.
Hvis man har vundet **mindre end halvdelen** → merudgiftsbetragtninger.
Hvis man har vundet **mindre end 20-25 %** → måske ophævelse eller betale til modparten.

Hvis hver part får nogenlunde lige meget medhold, og hver part skal bære egne omkostninger til advokat, skal udgifter til bevisførelse og retsafgift deles lige, jf. forarbejderne til § 313 og U2006.1642V.

Holder tommelfingerreglerne ?

Ulrik Rammeskow Bang-Pedersen i ET2018.171:”Som vinden blæser…”

Min mening: en storm i et glas vand ☺

3 elementer har betydning

Merudgiftsynspunktet, jf. betænkningen og U2008.2252H m.fl.

Har det været nødvendigt at anlægge sag, jf. U2004.1313H, U2008.1946H, U2012.1977H m.fl.

Vurdering af tyngdepunktet i sagen, jf. U2021.1751H, U2021.3515H, U2021.4076H mfl.

Udmåling af passende udgifter til advokat

§ 316: Som sagsomkostninger erstattes de udgifter, der har været fornødne til sagens forsvarlige udførelse. Udgifter til advokatbistand … erstattes med et passende beløb.

Vejledende udgangspunkter for proceduresalær fra landsretspræsidenterne.*

Udmåles i forhold til det vundne beløb, jf. f.eks. U2002.74H, U2012.3303H ogU2021.1751H.

*Fravigelse af taksterne kan ske, f.eks. som følge af mange og omfattende anbringender, U2006.2083H

Udmåling af passende udgifter til advokat

Sager sluttet før hovedforhandlingen
Efter svarskrift → inkassosalæret*
Mellem svarskrift og umiddelbart efter forberedelsens slutning → mellem 1/3 og 2/3 af proceduresalæret
Tæt på hovedforhandlingen → 2/3 af proceduresalæret, jf. U2006.2094H

Sager uden økonomisk værdi: U2008.1848H

Efter hovedforhandlingen
Takstmæssigt - retten lægger vægt på sagens værdi, forløb og omfang.

* Se dog FM2021.107ØLK

Særlige tilfælde

Adcitation
En sagsøgte, der frifindes, skal som udgangspunkt betale sagsomkostninger til den 3-mand, som sagsøgte har adciteret med påstand om friholdelse, jf. U2006.2052H.

Delhovedforhandling
Udgangspunktet er, at omkostningerne fastsættes til proceduresalæret, dog U2008.1694H og U2013.2103H.

Sager mod det offentlige
Tvivlsomt fortolkningsspørgsmål → U2007.943H, sagsomkostninger ophævet
Alvorlige fejl i sagsbehandlingen → U2009.2203H, sagsomkostninger ophævet

Afviste genoptagelsessager
Ikke grundlag for yderligere omkostninger i småsag, jf. FM2017.112V
Sagsomkostninger tilkendt for arbejdet under genoptagelsessagen, U2023.3719V

Småsager, § 408

Obs på U2016.594V om sagsomkostninger til en selvmøder

<u>Sager sluttet under forberedelsen</u>
Kun under ganske særlige omstændigheder kan det komme på tale at tilkende sagsomkostninger i en sag, der sluttes under forberedelsen, jf. U2020.3109V.

<u>Sager sluttet efter fortegnelse</u>
Sagsomkostningerne fastsættes efter reglerne i kapitel 30, men med følgende begrænsninger for advokatudgifter:

Sagsværdi på højst 5.000 kr. → højst 1.500 kr.

Sagsværdi mellem 5.000 og 10.000 → kr. 2.500 kr.

Sagsværdi over 10.000 kr. → Landsretspræsidenternes notat (baseret på hovedforhandlingens varighed)